ŠKOLITELSKÝ POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE BC. LUKÁŠE KLIMEŠE
ZÁBRANŮV DOKTOR ŽIVAGO:
OKOLNOSTI VZNIKU A ANALÝZA VYBRANÝCH PŘEKLADATELSKÝCH ŘEŠENÍ

Hned v úvodu bych rád zkonstatoval, že předložená práce představuje v dané kategorii kvalifikačních prací velmi solidní badatelský výkon. Zabývá se podstatným tématem z oblasti dějin překladu, jež má značný společenskopolitický přesah a je klíčové pro reflexi a pochopení sovětské i naší kulturní historie, a přináší celou řadu samostatných, argumentačně podložených postřehů a vyvození, což v rámci diplomových prací studentů humanitních oborů vůbec není samozřejmost.

Práce je vesměs dobře napsána a přehledně členěna, přičemž každá její část má své logické místo v celkové koncepci. Diplomant se přitom musel vypořádat s velkým množstvím dosavadní badatelské práce, ať už v podobě jednotlivých studií a referátů v rámci tzv. zábranovské konference uspořádané v roce 2015 Ústavem translatologie FF UK, které se diplomant sám zúčastnil s příspěvkem na jedno z podtémat své diplomové práce, nebo v rámci jiných, rozsáhlejších pojednání (viz soupis primární a sekundární bibliografie na s. 64–70). Hlavně však pracoval s dosud nevytěženými primárními badatelskými zdroji – s archivy Jana Zábrany a Jiřího Kovtuna, jež se nacházejí ve správě jejich rodin. K nejcennějším těmto materiálům patří zejména Zábranova soukromá korespondence a ediční návrh týkající se českého vydání *Doktora Živaga*, jenž obsahuje důležité překladatelovy závěry ohledně stylu i kompozice Pasternakova románu. Za mimořádně cenné považuji ovšem také osobní rozhovory, jež diplomant vedl s Marií Zábranovou, vdovou po Janu Zábranovi. Tyto rozhovory do práce pronikly v podobě mnohých nových zjištění a věcných zpřesnění.

Předložená práce má převážně literárně-historický charakter. Její závěrečná kapitola nicméně přináší významnou, dílčí sondu do Zábranovy překladatelské metody. Tato sonda vychází ze strojopisných verzí Zábranova překladu *Doktora Živaga*, obsahujících rukou psaná variantní řešení.

K práci mám následující otázky či drobné výhrady:

1. Z čeho vychází diplomantův podiv nad tím, že dosud nevznikl český překlad Pasternakova „souborného díla“? Pouze ve výjimečných případech máme v češtině přeloženu převážnou část díla ruského a/nebo sovětského autora, ani v jednom případě však nelze mluvit o tom, že by dílo některého z nich existovalo česky celé. Dokonce ani v případě celosvětově kanonizovaného Puškina nemáme přeloženy úplně všechny jeho básně, nemluvě o jeho dalších, v Rusku vydaných textech. Ostatně i v samotném Rusku se Pasternakovy spisy „historicky vůbec poprvé dočkaly“ kompletního znění až v roce 2005, jak diplomant sám konstatuje na s. 25.

2. Příklad vlastního řešení Pasternakova obratu *местные пригородные пассажиры* je řešením pouze napůl, neboť diplomantův návrh *cestující z příměstských vlaků* oproti Zábranovu *místní cestující z blízkého okolí* sice dobře řeší překlad slova *пригородный*, avšak zcela opomíjí význam slova *местный*.

3. Příklady uvedené v tabulce na s. 58–59 nesvědčí ve prospěch diplomantova závěru, že Zábranovou překladatelskou tendencí byl sklon k volbě „expresivnějších způsobů vyjádření“ (s. 59). S jednou drobnou výjimkou jsou uvedená finální česká řešení stejně či podobně expresivní jako originál i Zábranova první překladová varianta.

Dále musím, bohužel, konstatovat, že předložená práce nese, hlavně v úvodních kapitolách, stopy jisté nedotaženosti a uspěchanosti. Mám především na mysli nedokončenou pasáž na s. 18, a velké množství větších či menších stylistických, gramatických i grafických vad, jejichž odstranění by vyřešila pečlivější redakce. Jde o nevhodně použitá slova (na stranách 6, 8, 12, 13, 14, 21, 24, 25, 41, 55), nesrozumitelná vyjádření (s. 9, 57), chybné vazby (s. 7, 20, 24, 34, 36, 42) a věcné nepřesnosti (s. 11, 31). Výjimečně sice, ale přece jen někde chybí odkaz k citované pasáži (s. 44).

Koncepce i obsahový přínos celé práce ovšem jednoznačně potvrzují diplomantovo mimořádné badatelské nasazení. Proto tuto práci bez váhání doporučuji k obhajobě a přes výše uvedené výhrady navrhuji, aby byla hodnocena známkou výborně.

V Praze dne 8. září 2016

PhDr. Stanislav Rubáš, Ph.D.